

आमथात्य

9. तलका पुरुषको उत्तर सही विकल्पमा ठिक जिहन (V) लगा।

उनुहोस् :

क) दिव्यका महें पुन जीव विद्येष्ट को हो ?

उत्तर: चयाउ

रब) क्षमीजिहवामा पौष्ठा उपलब्ध हुने प्रक्रियासा उत्पादक र उपभोक्ताबिच आहारका रूपमा को बढ्दृह ?

उत्तर रवाई शुद्धवला

ग) केवका ढोकामा लाइफ्स्यमा रहेको संखारहुने कुन प्रकारको अन्तरक्रिया हो ?

उत्तर: mutualism

घ) जीविक अन्तरस्वरूपहुने आस्ति जीवले अप्रय दिनीजीवको शरीरबाट रवाना सौख्येर लिछ्छ। यस्य किसिमको अन्तरस्वरूपहुने को हुँदै ?

उत्तर: रउटो मात्रजीव तस्माविभव लाभान्वित हुँदै।

इ) प्राणीमिक पौष्ठा तह कुन हो ?

अ) हीरण्याबोट विकावाहक

2. प्रश्नका लैरूनुहोस् :

क) उत्पादक र विद्येष्टको ।

प्रारंभिक लोकोनुहोस्यः

(a) अपांडक र विट्टदेहक

उपांडक

विट्टदेहक

- * स्वामी बुलाउने पुकियामा उपांडकले सोई शैकित वा रास्या-यीनिक शवितको प्रयोग गरी अजीविक रस्तुलाइ जीविक कस्तुमा परिणत मर्फिछागर्नि पद्धतिमा उपांडक, प्राथमिक कोटी गर्दैछ।
- * माटामा हुने व्यावर्तिका मर्फिहस्तुलाइ चउर्को पारिस्थितिक अपभ्रोक्ता, स्थूलीय अपभ्रोक्ता र तृतीय अपभ्रोक्ता मर्फिए पारिस्थितिक रस्तुलाइ सुन शरीरलाई आदि प्राइलोलाई तनको त्यहाँ भएका व्यावर्तिका तथा प्रष्ठाभाईले सडाउने कोटी गर्दैछन्।

- * साइनो व्यावर्तिका, डाइफ्टम लिनीहस्तको मून शरीरलाई आदि प्राइलोलाई तनको उदाहरण हुन्।

२व) चउर्को पारिस्थितिक पद्धति र प्रौद्योगिकीको पारिस्थितिक अविकृष्ट पद्धति

- ⇒ चउर्को पारिस्थितिक पद्धति
- * खुला पाँट तथा चउर्कमा जीविक र अजीविक तरेव-हस्तियाको अन्तरस्पर्शबन्ध बोट बनेको पारिस्थितिक पद्धति नै चउर्को पारिस्थितिक पद्धति हो।
- * प्रौद्योगिको पारिस्थितिक पद्धति जीविक तरेव-हस्तियाको अन्तरस्पर्शबन्ध बोट बनेको पारिस्थितिक पद्धति नै चउर्को पारिस्थितिक पद्धति हो।

- धार्ये मैदानहरूमा भएको साना शोकारीहस्त हुन्।

तो जा पानीको पुजातिहस्त
प्रौद्योगिकी इकोसिस्टमको जीविक अवयवहरू हुन्।

ग) रवाई शृङ्खला र रवाई जाल

⇒ रवाई शृङ्खला

रवाई शृङ्खला सजीवहरसको आपसी सम्बन्ध हो जसबाट सजीवहरसले आफ्नो रवाना प्राप्त गर्दा।

- कुनै पारिक्रियातिक पूङ्खतिमा भएका रवानाको सूतिका तत्वहरस मिलीर रवाई शृङ्खला बढेछ।

रवाई जाल

रवाई शृङ्खला एकूणापसम्भव जौलिई गाँदाठा यसको विस्तारिक हुदा एक सञ्चालिष्टहरू जसलाई रवाई जाल भिन्नहरू। कुनै पारिक्रियातिक पूङ्खतिमा भएका रवाई शृङ्खलाको तहहरू मिलीर रवाई जाल बढेछ।

घ) जीविक र अजीविक अवयव

जीविक अवयव

अजीविक अवयव

- जीविक तत्वहरसले जीर सम्म अजीविक तत्वले हाता सौर्य दैखलाई जनाउँछ।
- जीविक तत्वहरसले जीवित र पुऱ्ठ अजीविक तत्वहरस जीविक जनका लाई अजीविक कार्यहरसमा निर्भर हुँदैन।
- अजीविक तत्वहरस जीविक तत्वहरसबाट पुऱ्ठ कामा र तरंगहरू हुँदैन।

इ) पारस्परिक र कम्बलसलिज्म

पारस्परिक

कम्बलसलिज्म

सजीवहरसविच लामी समय सम्म रहीरहने सम्बन्ध जस्तिमा दुवै सजीवहरस परमा परमा लाभित हुँदैन। भनी यसलाई पारस्परिकता भानिहरू।

जीविक सम्बन्ध जसमा आश्रित सजीवहरसी लाभ-दित हुँदै भनी आश्रित दिनलाई हानी पुर्याउँदैन यस क्रियमको अन्तर्क्रिया लाई कम्बलसलिज्म भनिहरू।

घ) परिजिवितता र पारस्परिकता

परिजिवितता

उपियू, लामरवुट दृष्टि उडुस जस्ता सजीवहराखच लामो समयसम्म
जीवले रगत स्पार्शेर लिछन रहिएहने सम्बन्ध जस्तमा दुवै
यसलाई बाह्य परजीति
भनिन्छ।

- हीस्ट र परजीति बिच हुँदै
- एक प्रकारको विशिष्ट
- सम्बन्ध छ।

पारस्परिकता

पारस्परिकता सजीवहराखच लामो समयसम्म
रित हुँदैन भनेद्यसलाई
पारस्परिकता भनिन्छ।
दुई गैर-परजीति प्रजाति
हसबिच हुँदै हीरे विडिङ-
ट दैन।

३. काषण ढिनुहोस्

क) पारिस्थितिक प्रदूषितमा विट्टेहक मात्र नहुने हो
भने यो प्रकृति रहेबलिन्दै।

घ) पारिस्थितिक प्रदूषितमा विट्टेहक मात्र नहुने हो भने
यो प्रदूषिति रहेबलिन्दै बिनभने विट्टेहकले मरेका
जीवहरालाई माटोमा मिलाउन मदत गर्दै। जीवहरा
लाई कुहाउन मदत गर्दै।

ख) चउरको इकोसिस्टममा पहिलो उपभोक्ता किरा
फटयाङ्ग, ग्रामी रेड-बठ्या अत्यधिक बढ्न जाँदा उक्त
इकोसिस्टम अस्पष्टुलित हुँदै।

उ) चउरको इकोसिस्टममा पहिलो उपभोक्ता किरा
फटयाङ्ग, ग्रामी रेड-बठ्या अत्यधिक बढ्न जाँदा उक्त
इकोसिस्टम अस्पष्टुलित हुँदै बिनभने रिनीझक शाका
हारी जीवन हुन् र यी परपोषित हुँदैन आफ्नो
रकानाको लागि फटक्का कपमा डास्तमा भंर पर्दैन।

- ग) प्रायजस्मै रवाहुशृङ्-रवलाभा उपमोक्षिको रह रथया
भद्रा उपाधिको सङ्-रुया बही हुद्दू ?
- क) जन्मत्वहरमा हरितकूण हुक्के यसै कारणाले आफूनी रवाना
आपै छोनाउन सबैनन थिनीहरले उपाधिकाट रवाना
पाप्त गर्दैन । उदाहरण लागि फाइटोलडूतन धाँस्यलाई किरा
फट्याड्गाले रवान्दैन। किरा फट्याड्ग्राहरलै हु रवास्तर
चरा भयागुता बाँधि रहेका हुद्दून । यस्त्री र-रपीषक
२ परपोषक जीवितिच सम्बन्धी कायम रहेको हुद्दू ।
- घ) पारस्परिकतामा हुतै सजीवहरु लाभान्वित हुद्दू ।
क) पारस्परिक अन्तिको अन्तरकियामा हुतै पुनर्विहरले
अन्तरकियाबाट लाभ उठाउँदैन । पारस्परिकताको उत्कृष्ट
उदाहरण दाखी पाचन नलीमा हुतै सूक्ष्मजीवाणु व्यवस्था-
रियाले रवाना पचाउन भद्र गर्दैन । भनी अकोटीं ती
व्यक्तिरियाले मानिसले रवास्को रवानाबाट पाप्त हुद्दू ।
- इ) पारिस्थितिक प्रदूति सञ्चुलित भरस्का ठाउँमा तातावरू
रहेस्थाने हुद्दू ।
- क) स्वास्थ्य, पारिस्थितिको पुणालीमा रेक्तोर्को २ निर्जीव
वस्तुहरूसँग सञ्चुलनमा अन्तरकिया गर्ने मूल वनस्पति
२ जनावरहरुको उमसहरुया स्पष्टावेश हुद्दू । स्वस्था
पारिस्थितिक पुणालीमा ऊर्जाको व्युति हुद्दू । सामाजिक
तथा सूर्यो व्यविधिटन, गर्नेहरुले भरेका लोट बिस्ता र
जनावरहरुलाई भरेकोउँदैन मातोमा महेतापुर्णी पौष्टक
तरवहरु लाकाउँदैन ।
- ज) तलिका प्रेषनको उत्तर लोक० नहोस्
क) पारिस्थितिक प्रदूतिमा हुने अन्तिको तरवहरुको सूची
बनाई प्रत्येकको दौटकरमा व्याख्या गर्नुहोस् ।

⇒ पारिविष्टिक पद्धतिमा हुने अजीविक तत्वहरूको सुधी यस प्रकार हँन् :

१. हाता : अजीविक तत्वहरूमध्ये हाता एक महत्वपूर्ण तत्व हो। वायुमण्डलमा विभिन्न किसिमका व्यांसहरू जस्तै नाइट्रोजन, आक्सजन्य कार्बन डाइऑक्साइड पानीको लाग आदि रहेका हुदैन।

२. सौर्य ऊर्जा : सौर्य ऊर्जाले धनतात्रयमा पाइने होठबिस्ता जनतात्रय सुर्योजन प्राप्त हु अत्य जीवितत्वको जीवन पद्धतिमा महत्वपूर्ण भूमिका रखेदै। सूर्योजन प्राप्त हुने प्रकाश र ताप शक्तिकाले सजीवहरूको जीवन पद्धतिमा महत्वपूर्ण भूमिका रखेदै।

३. पानी : जब्तु तथा वनस्पतिहरूमा पानी अति आवश्यक तत्व हो। बोठबिस्तामा हुने प्रकाश संश्लेषण एकियाको लागि पानी महत्वपूर्ण हो।

४. माटो : अजीविक गृहतहरूका मध्ये माटो पनि महत्वपूर्ण तत्व हो। माटोमा रक्किज तत्वहरू ग्राहिक पूर्वार्थ जीवाणु तथा रसायनिक तत्व हराजस्तै नाइट्रोजन, प्रस्पारस, पोटासियम आदि हुदैन हुन बीत बिस्ताको लागि आवश्यक हुदै।

५) पारिविष्टिक पद्धतिमा विट्टेकले रखेको भूमिका व्याख्या गर्नुहोस्य।

⇒ पारिविष्टिक पद्धतिमा विट्टेकक मनोको माटोमा हुने व्याक्तिरिया फूजाई तथा सुष्ठुम जीवहरू हुन्। यो सुष्ठुम जीवाणुले मरेका जीवनको शरीरस्ताई कुहाउने, डिलाउने कार्य गर्दैन र सुखल अषुमा परिणत गरी माटोमा मिलाउदैन। व्याक्तिरिया तथा

मानवांशिकी मरीका ऊँच्हु तथा वनस्पतिकी शरीरलाई सरकल अणुमा टकायाई माटोमा मिलाउँछन र चालारा-लाई सणा बनाउँछन त्यसपले यितीहरूलाई प्रवापनवाइ। Scavenger मनिछू। विद्युदक्षारा माटोमा मिलिएको पीडिको तटवहरूलाई वनस्पतिहरूले खोखेर लिन्छन्।

- ग) वर्ग- चउरको इकोसिस्टमको सणा चित्र बनाई ढोकरीमा व्यारब्या गर्नुहोस्।
- ८) रुक्ला फौट तथा चउरमा जीविक र अजीविक तटवहरूको अछतरु सम्भाल्दृमा बाट बनेको पारिस्थितिक पछाति न चउरको पारिस्थितिक पछाति हो।

यस्युमा हुनी अजीविक र जीविक तटवहरूलाई निरन्तरनुसार उल्लेख गर्नु पर्दा

१. अजीविक तटवहरु : चउरको पारिस्थितिक पछाति अंतर्गत पर्ने उत्तर विभिन्न किसिमका अजीविक तटवहरूमा हातो माटो र चनित पढार्थ सार्थक ऊर्जा आह्रता पानी आदि पुर्दृष्टि।

२. जीविक तटवहरु : चउरमा हुनी वनस्पति र जीवहरू यहाँका जीविक तटवहरु हुन्। यी जीविक तटवहरूलाई उत्पादक, उपभोक्ता र विट्टेदेक तीन भागमा विभाजन गरिएको हो।

३) उद्धार उत्पादक : चउरमा भासका हारिया इाँसपात बोट-

बौतिकिवाहक उत्पादक हुन्।

२. उपभोक्ता : चउरमा को पारिस्थितिक पहुँचिमा निर्मान लिखित उपभोक्ता हरा पहिन्।

* प्राथमिक उपभोक्ता : चउरमा भेसका हरिया धार्सपान भाबपूर्वत रवाखर बाँच्ने किरा, फर्टयाड-ग्रा गड्ढला रठकाला मृग आदि पहिलो उपभोक्ता हुन्।

* द्वितीय उपभोक्ता : आपलो खानाका लागि प्राथमिक उपभोक्तामा भरु पर्ने स्पजीकरण द्वितीय उपभोक्ता भनिन्छ। चउरको पारिस्थितिक पहुँचिमा झार्यागुता चरा चस्टड-ग्री स्थाल छाँच्यो आदि द्वितीय उपभोक्ता हुन्।

* तृतीय उपभोक्ता याएनो रवानाका लागि द्वितीय उपभोक्ता भनिन्छ। यी जीवहुक शाकिरीका रपमा बिलया भासाहारी पीन हुन्छन्। जस्तै बाट चितुवा सिंह आदि।

३. विट्टेहक : चउरको पारिस्थितिक पहुँचिमा उत्पादक प्राथमिक उपभोक्ता र तृतीय, उपभोक्ता भरुपैद यिनी-हस्तो मृत शरीरलाई याहाँ भूम्खका व्यवटिक्या तथा पहजाइले सडाउने छ। गलाउने कार्य गर्दैहर मात्रा सबल अणुमा परिणाम परिणाम गर्दैछन्।

४) पौरवरीको झोपियस्त्रमा भयागुताको सह-२०या अस्तु-डिक्टेटर गएरा भने यसले उक्त पहुँचिमा जस्तै जस्तै अस्तु पुच्याउला व्याक०या गर्नुहाय।

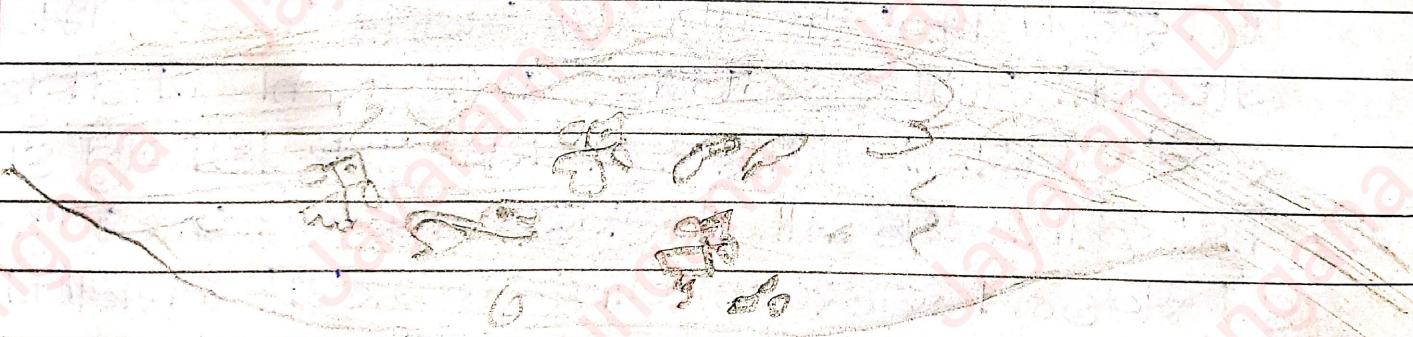
५) पौरवरीको झोपियस्त्रमा भयागुता अस्तु डोत्योहक बढेर गयो भने यसले उक्त पहुँचिमा भयागुताहक खानौ जाँतुहक मर्नेहुनकै यस्युपैद तिनीहसलाई रवानि उनावहरु भोक्ता हुन्छन् र तिनीहसको जनस्पद-२०या पीन विनाश हुनेछ।

५) र्केतमा काम गर्ने एक किसानले मुख्याले द्वान रवाई भा-
नी भए जीति सबै मुख्या मारे। तरु उनको रक्तमा द्वान उपा-
दन साहि द्वयन भएको पाए द्वानको उपाधनमा किन कमी
भएको होला? आफ्नो तर्कस्थापित पुष्टि गर्नहोस्?

६) र्केतमा काम गर्ने एक किसानले मुख्याले द्वान रवाई
भनि भए द्वयि सबै मुख्या मारे तरु पनि र्केतमा द्वान
उपाधन साहि द्वयन भयो किनश्वाने जल्डायु परिवर्तन
मात्राका छाया रु जीविक विविधताको द्वनि र र्वानामा
उपभोक्ताहरुको परिवर्तन स्वाह र यस्तलाई क्षेत्री
उपाधन गरिए भन्ने चिन्ताबाट बहुदो द्वाबाहक छन्।
किसानहरूले जलूवाट्टु रमाई अझ्यासहरु अपनाएर कीच
ले योरद्वान गरेको हरितरुह श्यास उपर्जनलाई कम गर्ने
आवश्यक छ ईस्को लागि नयाँ क्षिक्ति भाता छ।

८) पौरवरीमा हुने रवाई इहुरवलाई चित्र बनाई होइकरीमा र्वाई
गर्नहोस्।

⇒

जलीय जीवित थी अवशेषित रेकाइटहरूलाई जीवित द्वा संरोहि
न्नरील विस्त्रित तंत्रमा रूपात्र गर्दै जसल द्वापर्य पौरवरी-
को रवाना नैको अट्टयक तहलाई समर्थन गर्दै। प्राथमिक
उपभोक्ताहरुमा साना शाकावी उनाकहरु हुँदूजा इस्तेजसल
शिवाल जस्ता उपाधिकहरुहरा रचीनहै रूपोनदरित रवान।

रुद्रान्धन। र आपूर्वलाइ निर्वाह गर्निका लागि अब्द्य पानीका बोटहसलाइ पनि रुद्रान्धन। यी जनावरहरु शरवरहरु कीरा हरु स्याडपोलहरु र स्पानो माछाहरु हुन्। पोल फुडवेल्मा दोस्रो स्तर्ले प्राणीमिक उपभोक्ताहसलाइ रुद्रान्धन माई-मिक उपभोक्ताहरु बनाउँन। दोस्रो तहमा जनावरहरु माई-गुता क्रियालय अब्द्य व्यष्टिचर र पानीका सर्प र कम्हुना जस्ता खरीस्तुपद्य स्पीस पृथग्हरु हुन्धन्। तृतीय उपभोक्ता-ले प्राणीकर माई-मिक स्तरका जनावरहरु रवान्धन तेस्रो तहको उपभोक्तामा डल चराहाङ्ग स्पाना स्तनपूर्णी र मानिस्य पढ्हन्धन यद्यपि मानिसहरलाइ उपभोक्ताको सप्तमा रगीकृत गरिएको हे।

- छ) सउता इकोसिस्तम्भमा हुने उत्पादक, उपभोक्ता, विटेक्टक र वातावरणीय स्थलुलित चक्र चलिएहने हुन्दै। यीमध्ये अघ यहरुलिचको स्थलुलन र वलबलिस्मा इकोसिस्तम्भमा बिग्रह्य यस्य मनाइलाइ कारणस्थीहरु गर्नुहोस्य।
- ३ सबै जीवित चीजहरुले स्रोतहरुको लागि पुतिस्पष्टी गर्नुपर्छ। इकोलोजिकल खासि पुतिस्पष्टी भनेको वातावरण मित्र घाटनको लागि हुई जीवनहरु वा (हुई प्रकारका जीवहरु) सउता स्रोतहरुको लागि यसको अर्कासँगे पुतिस्पष्टी गर्नु हो। केही इकोसिस्तम्भमा यी स्रोतहरु वर्षि-वर्षि फरक हुन सक्छन। उदाहरणको लागि जडुगालमा रवरायोको जनसङ्खरण्या एक वर्षि फरक्ताउन समैक्ष सक्छ। र अर्को वर्षि द्वारा द्यारे स्थलान हुन सक्छ यी अन्तर चढावहरुले बतायो, स्थाल र उल्लु जस्ता यी शिकार त्रैस्तुहरु र वाले रिकारीहरुकलाइ पनि आसर पर्न सक्छ। यी शिकारीहरु हरुको ठैक्किपक स्रोताहाला गर्नुपर्दैछ वा भौकम्भरी व मृत्युको जीविम लिनु पर्दैछ। विकावा वा बिलास हुन्दै भने निर्धारण भए जनावरको प्रजाति जीवित रहनको लागि

क्षेत्रबाट छाहिर क्षमता विप्लव मने निर्णीकरण गर्ने -
कोलागि परिवर्तन सक्ने आवश्यकता कोर्के है। पारिस्थितिक
पछतिमा भूस्का वनस्पति जलावर पछाड़ाई द्यावतैरिया
तथात्याति सुदूरम जीवाणुहरूलाई जीविक तत्त्व भूनिष्ठ। यी
सम्पूर्ण जीवनहरूबिच अन्तर सम्बन्ध रहेको हुन्छ।

ज) इकौलोडिकल अन्तरक्रियाका प्रकारहरू उल्लेख गर्नुहोस्
प्रत्येकको उदाहरणसहित वर्णन गर्नुहोस्।

क) अन्तरक्रियाका प्रकार

१. प्राकृतिकता : संगती चित्रमा यउता चराले पूलको रस
चुक्किरहेको छायी हुइलिएको सम्बन्धमा चराले पूलबाट
रस लिष्ट भने चराले परागसंचयनमा मदत गर्न्छ। यसमा
चरा र विकता हुक्काई प्रकृत्यरसमा जाइद्वा हुन्छ। यसको
सजीवहरूबिच लामो समयसम्म रहिरहने सम्भन्ध जस्तमा
हुन्छन् भने यसलाई प्राकृतिकता भनिन्छ।

२.

२. कम्बसलिजम : कम्बसलिजममा जीविक सम्बन्ध हुन्छन्ति स-
मा आक्रित सडिक लाभनिति हुन्छ भने आक्रमण दिने
लाई द्यनी पुर्याउद्देश यस किसिमको अन्तरक्रियालाई भनिन्छ
उदाहरण माझ्यराले रुक्तमा जालो बनाउनु

३. परजीविता = जीविक अन्तरक्रिया जस्तमा आक्रित जीव
आक्रमण दिने जीविको शरीरबाट रक्त खोस्ने लिन्छ।
यस किसिमको अन्तर सम्बन्धमा यउता सजीव लाभनिक
हुन्छ भने अर्कालाई हानि पुर्याउद्देश हो। उदाहरण लाभखुहे
उदुस्य उपियाले रगत चुस्ने बाटन।

४. प्रतिस्पर्धा : यउता पारिस्थितिक ~~वर्णन प्रदृष्टिमा~~
प्रदृष्टिमा सजीवहरूले यउते स्रोत(रक्तः खरूः) कोलागि
प्रतिस्पर्धा गर्न विप्रियातिक प्रदृष्टिमा सबै सजीव
तथात्याति सञ्चालन कायम भूस्को हुनुपर्छ। उदाहर-
णका छोसी २ मालु जनावरको सिकार गर्नुसार प्रतिस-
पर्धा गर्नन्।

५. विपकार : जड़ गलमा बसने मांसाहरि जनावरहरू को आपूर्ति भवना को मजोर जनावरहरू को मारे आपूर्ति खाना प्राप्त नहीं। अब ये जनावरहरू मारे रखने प्रक्रियालय के विपकार भवित्व है। उदाहरण : उल्लूले बाघ ले जनावरों के विपकार रखता है।

६) द्विष्टकों उदाहरण कुनू कुनू पुकारका इकीली तिमा अन्तरकिया है छुट्टियाँ अनुहास्।
उ) मारी भगवाले पुलको रख रखता
⇒ पार्क्सपरिकता

अ:

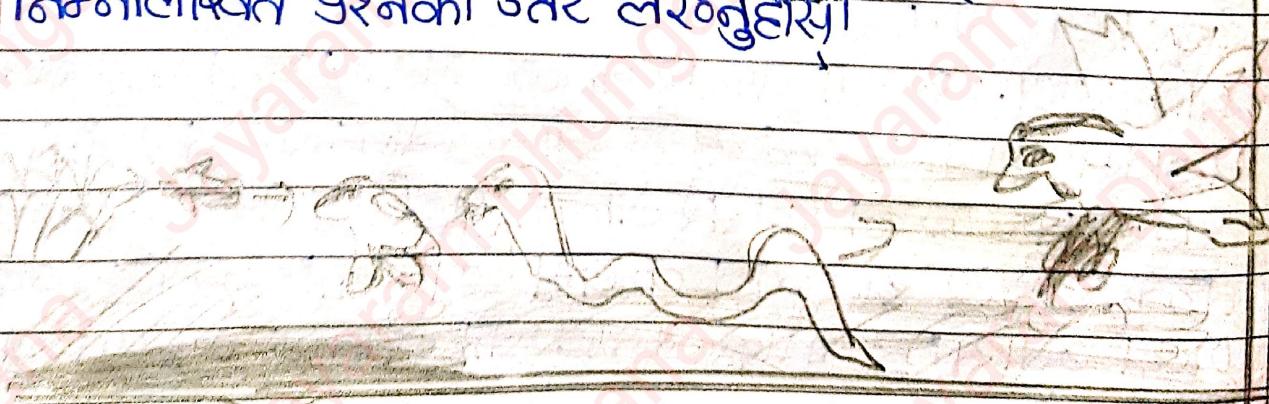
आ) माझुराले रखतमा जालो बनाऊ
⇒ कम्बल्सलिडम

इ) गोईलीले घरमा गुड़ बनाऊ
⇒ कम्बल्सलिडम

ई) जनावरों चरात चुस्तेर बाँधने उड़स्य अपियाँ लाभकू
⇒ परजीविता

उ) जनावरों की शरीरधित बसने टैपर्म जुका आहि।
⇒ परजीविता

ज) द्विष्टकों इकोसिस्टमको अद्ययन गर्नुहोस् र निर्माणित निर्माणित प्रश्नको उत्तर लेरनुहोस्।

अ) यसमा भरका उत्पादक र उपभोक्ताको पहिचान गर्नुहोस् ।

→ यसमा भरका उत्पादक र उपभोक्ता

→ किंवा प्रट्टयाङ्गा क्याग्नुना स्पष्ट, चिरचुराइँगी उपभोक्ता
हुन्ना छौस्य दिखिया बोलिएका आदि उत्पादक हुन् ।

आ) उत्पादकहरूले कसरी खाना प्राप्त गर्दछन् ?

→ यसमा भरका धात्यपात बोलिएकाहुक उत्पादक हुन् ।
यी उत्पादकहरूले पानी कार्बनडाइँ अवस्थाइँ सौर्य
ऊर्जाको हुन् । यी उत्पादकहरूले ऊर्जाको मढतले आफ्नो
खाना आपै बनाउने गर्दै ।

इ) यसमा विट्टेटकले रहेते भूमिका बर्णन गर्नुहोस् ।

→ चाउलको पारिस्थितिक घटि पद्धतिमा उत्पादक, भाष्यमान
उपभोक्ता क्षीय उपभोक्ता र कृतीय उपभोक्ता सरेपीहुँ
हिनीहिनको मृत शब्दीकरणहुँ यहाँ भरका व्यावरणिया
तथा फलाइल सडाउने गलाउने कार्य गर्दछन् र माटोमा
स्पर्श अनुमा परिणात गर्दछन् । मिलीका सूखल अनुहक-
लाइ विस्तवाको जराले सौसर लिए । विट्टेटकले बोताप-
तर्कलाइ रापा गर्दै ।

ई) यस पद्धतिमा उत्पादको सहरण्या र्याई भन्दा बही
हुन्दै किन ?

→ यसमा धारिस्थि पारिस्थितिक पद्धतिमा उत्पादकको सहरण्या
हुन्दै हुन्दै उत्पादकहरूले उकाश सँलेखाको भाष्यमानाट
सूर्यो ऊर्जा क्रिया गर्न र माटोमा पौधक तटवृक्ष औरशी
घित गर्न स्थग्न हुन् । तिनीहरूलाई भविष्यमा प्रयोगको लागि
आपै अन्युजीवहरूसँग भाष्टारण गर्दै ।

उ) सब्स्क्रिप्ट इकोसिस्टममानाट हुने पाइदाहुक लैरुनुहोस् ।

व) सब्स्क्रिप्ट इकोसिस्टममानाट हुने पाइदाहुक : प्रत्येकडीमा अपेक्षित
रापमा पारस्ताउदैन र बुना गर्दैन भन्ने सुनिश्चित गर्दै र उनी
हरूले जीवित रहन पर्याप्त खाना पाउने गर्दै ।